

Kolmanda kultuuri lapsed – eelised ja väljakutsed

Anu Kannike

Mõiste “kolmanda kultuuri lapsed” (KKL) löid 1950. aastate algul Ameerika sotsioloogid John ja Ruth Hill Useem, kes elasid oma kolme lapsega paar aastat Indias. Hiljem on nii hakatud nimetama inimesi, kes on veetnud olulise osa oma kujunemisaastatest välis maal ja omandanud nii oma sünni maa (esimene kultuur) kui ka ajutise asukohariigi kultuuri (teine kultuur) elemente ning sulandavad selle ainulaadseks “kolmandaks kultuuriks”. Kõige sagedamini on KKL-d pärit peredest, kus vanemad on kutselised sõjaväelased, valitsusasutuste või rahvusvaheliste organisatsioonide töötajad, eeskätt diplomaadid, vaimulikud ja misjonärid, samuti äritegelased või ajakirjanikud. Erinevad uuringud on näidanud, et KKL-l on üsna selged intellektuaalsed ja isiksuslikud erijooned nn ühekultuuriliste eakaaslastega võrreldes. Kõige selgemalt tulevad niisugused iseärasused esile haridustasemes (siin mõistagi on mõjutajaks ka vanemate keskmisest kõrgem haridustase): näiteks USA-s saavad KKL-d bakalaureuse kraadi 4 ja magistri- või doktorikraadi 8 korda suurema tõenäosusega tavanoortega võrreldes. Kõige rohkem kolmanda kultuuri lapsi töötab hariduse ja meditsiini valdkonnas, spetsialistide või ettevõtjatena, vähem valitsus asutustes ja

suurfirmades. Sageli valivad nad rahvusvahelist tööd nõudva karjääri, mis eeldab keelteoskust ja pidevat reisimist.

KKL-l on avaram silmaring, nad mõistavad teistest kultuuridest pärit inimesi paremini kui keskmised kaasmaalased ning on sisserändajate suhtes tolerantsemad. Nad on head suhtlejad, neid iseloomustab ka kõrge keeleline võimekus, kohanemis- ja empaatiavõime. Tänapäeval on arvukalt kolmanda kultuuri lapsi tänu oma rutiini-

Mõiste “kolmanda kultuuri lapsed” löid 1950. aastate algul Ameerika sotsioloogid John ja Ruth Hill Useem, kes elasid oma kolme lapsega paar aastat Indias.

vabale ja loovale mõtteviisile mõjukatel positsioonidel nii poliitikas kui äris. Kuulsaim näide on kindlasti Barack Obama, kes sündis Havail ameeriklanna ja keenia-lase pojana ning kasvas üles Indoneesias, Chicagos ja Honolulu. On ka täheldatud, et teismelised KKL-d on oma eakaaslastest küpsemad. Kolmanda kultuuri laste hulgas on elanikkonna keskmisest vähem lahtusi, kuid samas ei kiirusta nad pere loomisega.

Siiski on „globaalse nomaadina“ veedetud kasvuaastatel ka oma varjuküljed. Iga elukohamuutusega käivad kaasas kaotused ja loobumised: sõpradest, naabritest, keelest, aga ka harjumuspärasest toidust, kliimast jne. Eriti lastele on aga psühholoogiliselt olulised just stabiilne turva- ja kuuluvustunne ning tunnustus, mille puudumine uues keskkonnas võib traumaatiliselt mõjuda. KKL-d võivad ka täiskasvanuna kogeda juurtetuse tunnet või identiteedikriise, neil võib olla raske vastata küsimusele, kus on nende tõeline kodu. Samuti võib neil olla probleeme püsisuhete loomisel, sest sisemine rahunemine võib tekitada tungi iga paari aasta tagant elukohta või eluviisi muuta. Selsamal põhjusel võib ka täiskasvanuks saamine ning kindla eriala ja ameti valik kolmanda kultuuri laste jaoks tavapärasest pikemaks ja probleemsemaks

Siiski on „globaalse nomaadina“ veedetud kasvuaastatel ka oma varjuküljed. Iga elukohamuutusega käivad kaasas kaotused ja loobumised.

osutada. Koju tagasi pöördumisel võivad tõrkeid tekitada lünklikud teadmised oma sünnimaa kultuurist ja käitumisnormidest – samas esineb tänu kaasaegsele meediale ja suhtlusvõimalustele selline äralõigatuse ja kultuurilise „kirjaoskamatus“ probleem üha harvem.

Tänapäeva maailmas on kolmanda kultuuri laste arv kiiresti kasvamas – ainuüksi

rahvusvahelisi koole on juba miljoni ringis. Seetõttu kõlab ka selle grupi hääl avalikus tugevamalt, eriti seoses kasvatus- ja haridusküsimustega. Uurimused kinnitavad igatahes, et need lapsed ja noored, kes mõnikord võivad tunduda kaasmaalastele ja õpetajatelegi privilegeeritud grupina, vajavad igal juhul koolis erilist tähelepanu ja toetust. Vaid siis saab nende võõrsil omandatud „kapital“ häid vilju kanda.

Kuidas kolmanda kultuuri last ära tunda?

- Ta hakkas enne käima õppimist lennukiga lendama.
- Ta saab kodumaale naastes kultuurišoki.
- Tema eluloos kordub refräänina fraas „siis me kolisime...“.
- 1000 kilomeetrit on tema jaoks „päris lähedal“.
- Tema koolitunnid on ära jäänud orkaanide, pommiähvarduste või meelevalduste tõttu.
- Ta tunneb sisemist vajadust iga paari aasta järel uuele maale kolida.
- Mõte saata oma (tulevased) lapsed tavakooli tundub talle kohutav, samas üksi lennukiga lendavad väikelapsed tunduvad täiesti normaalsed.
- Tal on sõpru mitmekümnes riigis.
- Ta teab, et maailm on tegelikult väike.